

بقلم آقای دکتر عبدالله فریار

دیگر امنی سرمایه داری

در عصر کنونی پنج روش مختلف سیاسی وجود دارد که عبارتست از:

- ۱ - دمکراسی سرمایه داری ، ۲ - کمونیزم ، ۳ - سوسیالیزم ، ۴ - سلطنت مطلقه ، ۵ - دیکتاتوری نظامی یا شخصی یا فاشیستی . درباره هر یک از این روشها از این پس مقاله ای در مجله درج میشود . «مهر»

یکی از حوادث شایان توجه بعد از جنگ دوم جهانی اینست که رژیم دموکراسی سرمایه داری که بسیاری از مردم زوال آنرا انتظار داشتند بجای مانده و قوت گرفته است و تمایل به ملی شدن قسمت عمده امور مالی و صنعتی که در بعضی از کشورهای اروپا وجود داشت متوقف گردیده است . نیروی عظیم امریکا که طرفدار جدی رژیم سرمایه داری و آزادی بازرگانی است و نقشی که در ترمیم وضع اروپا ایفا کرده است از عوامل موثر جلوگیری از بسط ملی شدن صنایع بشمار میآید . از عوامل مهم دیگری که موجب تغییر این تمایل گردید اختلافات عمیق مرامی بود که بین رژیم کمونیزم از یکطرف و اصول سوسیالیزم از طرف دیگر ظاهر گردید . برخلاف تصور عده زیادی که خیال میکنند رژیم سرمایه داری فقط در امریکا وجود دارد باید دانست که دوسوم روی زمین هنوز با این رژیم اداره میشود . یک بلیون و صد میلیون نفر از نفوس دنیا تحت رژیم بازرگانی آزاد و سرمایه داری خصوصی زندگی میکنند . ۷۱۲ میلیون نفر دیگر جمعیت دنیا در کشورهایی زندگی میکنند که امور اقتصادی آنان بطریق نظارت و کنترل خصوصی اداره میشود و در حدود ۳۰۰ میلیون نفر از ساکنین دنیا در ممالکی زندگی میکنند که امور اقتصادی و صنایع آنها تحت نظارت دولت است . بنا بر این در دنیای کنونی رژیم سرمایه داری و اقتصاد خصوصی در قسمت اعظم جهان برقرار است . البته سرمایه داری در قسمتهای مختلف دنیا بانواع و اشکال مختلف وجود دارد که با یکدیگر اختلاف بسیار دارند و این اختلافات بستگی دارد به میزان ثروت و منابع طبیعی و وضع جغرافیائی و درجه مهارت فنی و سطح زندگی و وضع اجتماعی و فرهنگی هر یک از کشور های مختلف جهان ، اما همه آنها دارای یک سلسله خصوصیات کلی و اساسی است .

حال باید دید سرمایه داری را چگونه میتوان تعریف کرد . سرمایه داری عبارت است از آن سیستم اقتصادی که وسائل تولید و توزیع در تملک افراد است و بوسیله افراد اداره میشود . این مالکیت وسائل تولید و توزیع طوری عمل میشود که حقوق مالکیت فردی و خصوصی بموجب قوانین ضمانت شده است . در رژیم بازرگانی آزاد و اقتصاد خصوصی منشاء هر گونه فعالیت انتظار منفعت است و پاداش اساسی آن حمایتی است که قانون و جامعه از ثروت و دارائی مشروع اشخاص مینماید . در تاریخ بشریت رژیم سرمایه داری هنوز دوره جوانی و مراحل اولیه خود را طی میکند و پیدایش آنرا میتوان از قرن هفدهم میلادی و متعاقب از بین رفتن ملوک الطوائفی دانست . آغاز نشو و نمای آن از احیا و رونق یافتن تجارت که پس از کشف امریکا صورت گرفت شروع میشود و انقلاب صنعتی موجب تقویت و رشد آن گردید .

از زمان آدام سمیت تا کنون رژیم سرمایه‌داری تغییرات قابل ملاحظه‌ای کرده است. آدام سمیت معتقد بود که بهترین طریقه برای بدست آوردن حداکثر تولید آنست که این عمل با افراد و اگذار شود، بشرطی که کاملاً آزاد باشند و دولت حتی المقدور در آن مداخله نکند. این عقیده فقط در زمانی قابل اجرا بود که عملیات و فعالیت‌های اقتصادی بطور ساده انجام میگرفت و ماشین هنوز کاملاً کوشش و فعالیت بشر را تغییر نداده بود. امروز با توسعه شگرف علمی و فنی آزادترین رژیم سرمایه‌داری باید تحت یک سلسله قوانین و مقررات دولتی از قبیل قوانین کار - بیمه اجتماعی - و بیمه در مقابل حوادث و مخاطرات و هزاران حمایت‌های قانونی دیگر اداره شود. سرمایه‌داری در مقابل هر اقدامی که حتی بدست آوردن ثروت بوسیله رقابت آزاد را محدود کنند بشدت مقاومت نموده است.

از نظر سیاسی در ممالکی که منابع طبیعی بحدوفور وجود دارد و کسب منافع عظیم و بالا رفتن سطح زندگی مردم امکان داشته است رژیم سرمایه‌داری با دمکراسی سیاسی توأم بوده است. در ممالکی که منابع طبیعی آن قلیل و یا جمعیت آن کثیر است رژیم سرمایه‌داری متوسل بوضع سیاسی غیر دموکراتیک گردیده است که مثالهای بارز آن در ممالکی مانند آلمان و ایتالیا و ژاپن قبل از جنگ دوم جهانی دیده شد.

سرمایه‌داری قابل انطباق بهر نوع رژیم سیاسی میباشد بجز رژیم کمونیسم و سوسیالیسم کامل. سرمایه‌داری دموکراتیک در ممالکی مانند امریکا و کانادا و سویس و بعضی کشورهای دیگر وجود دارد. در کشورهای اسپانیا و پرغال و سیام سرمایه‌داری با حکومت دیکتاتوری و در برخی ممالک خاورمیانه با حکومت سلطنتی توأم است.

اختلافات مرامی در رژیم سرمایه‌داری در اثر وضع اقتصادی کشورهای مختلف دیده میشود. بطور کلی چهار قسم رژیم سرمایه‌داری وجود دارد که هر کدام دارای خصائص مخصوص بخود است. این چهار قسم سرمایه‌داری عبارتند از:

۱- سرمایه‌داری توأم با فراوانی - وضع اقتصادی کشور هائی مانند امریکا و کانادا و سویس دارای مشخصات ذیل است. در این ممالک کار برای همه است و سطح زندگی بالا است. قوه تولید و میزان مصرف زیاد است. قرض ملی کم است و بودجه دولت تعادل دارد. در امریکا یک عامل مشخص دیگر وجود دارد که آن ذخائر عظیم طلاست که توأم با نیروی صنعتی و ظرفیت تولید به ثبات وضع پولی آن کشور کمک میکند. تغییر ارزش دلار بدست خود امریکا است و تنزل قیمت آن فقط بععل داخلی از قبیل جلوگیری از تورم پول و یا از دیاد و صادرات صورت میگردد.

۳ - سرمایه‌داری با منابع کافی - این قسم سرمایه‌داری در کشورهای هائی مانند ممالک اسکاندیناوی و استرالیا دیده میشود. در این ممالک با وجودیکه سالیان دراز است که دولت‌های کاری و سوسیالیست سر کار بوده اند هنوز همه امور اقتصادی ملی و دولتی نشده است. موارد مشخصه این ممالک سطح عالی صنعتی و توسعه امور کشاورزی و ثبات وضع پولی آنهاست.

در انگلیس و فرانسه و ایتالیا با وجودیکه قسمت عمده امور مالی و صنعتی ملی و دولتی است معیناً بازرگانی آزاد و اقتصاد خصوصی وجود دارد. افراد در زندگی روزانه از خود دارای طرز فکر و عمل پیروان رژیم سرمایه‌داری میباشد.

۳ - سرمایه‌داری با سطح زندگی پائین - این قسم سرمایه‌داری شامل ممالک

امریکای جنوبی میباشد، بجز آرژانتین و مکزیک که قسمت عمده صنایع خود را ملی کرده‌اند. در این ممالک سرمایه داری توسعه نیافته و مراحل تکامل را طی نکرده است. سطح زندگی افراد بطور کلی پائین است و ظرفیت تولید هنوز بسیار کم است. منابع طبیعی ممالک امریکای جنوبی دست نخورده مانده و ذخایر طلای آنها قابل ملاحظه نیست. اگر بازرگانی بین‌المللی توسعه یابد و وضع اقتصادی دنیا روبه بهبود رود بعضی از ممالک امریکای جنوبی بخصوص برزیل و شیلی ممکن است در مدت نسبتاً کوتاهی پیشرفتهای زیادی حاصل کنند و در ردیف کشورهای سرمایه داری درجه اول در آیند.

۴ - سرمایه داری نواحی عقب مانده - هندوستان و اسپانیا و پرتغال و کشورهای عرب و خاورمیانه در زمره ممالکی هستند که در آنها سطح زندگی پائین است و وضع اقتصادی آنها خوب نیست و هنوز موفق نشده‌اند برای افراد خود کار تهیه کنند.

اگرچه مشکل است برای ممالکی که وضع سیاسی و اقتصادی آنها تا این درجه باهم اختلاف دارند عوامل مشترکی یافت معیناً میتوان نقاط ضعف و قوت جامعه سرمایه داری را بطریق زیر خلاصه کرد.

نقاط قوت سرمایه داری عبارت است از:

۱ - اشتیاق به تولید و توزیع کالا بمقادیر زیاد بعلت وجود عامل منفعت.
۲ - قوه محرکه برای افراد جهت کار کردن و برای بدست آوردن حداکثر کالا و خدمات مورد احتیاج.

۳ - ثبات وضع اجتماعی در اثر حمایت قانون از مالکیت خصوصی و حقوق ارثی.
۴ - پس انداز منافع که موجب استقلال اقتصادی و سطح بالاتر زندگی و میزان تولید فردی و ارتقاء درجه تخصص و مهارت فنی میگردد.
۵ - جریان و تبادل سریع کالاهای مصرفی که موجب ایجاد صنایع جدید و ازدیاد تولید کالا میشود.

۶ - وجود رقابت در همه فعالیت‌های بشری که باعث تنزل قیمت و ترقی نوع اجناس می گردد.
نقاط ضعف سرمایه داری عبارت است از:

۱ - تمرکز ثروت که باعث ایجاد انحصار و تقلیل رقابت و آزادی در تجارت خصوصی میگردد.

۲ - اشکال در تعدیل بی‌عدالتیهای رژیم بدون نقض آزادی و ابتکار فردی که پایه و اساس سرمایه داری است.

۳ - عدم نظارت و کنترل جذب کالا از طرف مصرف کنندگان که باعث بحران اقتصادی و توسعه بیکاری میگردد.

۴ - عدم توانائی رژیم در رفع فقر و بدبختی طبقات پائین جامعه که موازی با جمع آوری مال و ثروت از طرف عمده معدودی میباشد.

۵ - مقاومت در مقابل اجرای پروژه های اقتصادی و اجتماعی برای بهبود وضع جامعه بطور کلی.

۶ - تقایص موجود در دستگاه قضائی که باعث عقب ماندن پیشرفت فنی و بالا رفتن سطح زندگی فردی است.

معلوم نیست کشف نیروی اتم چه تأثیری در رژیم سرمایه داری یا رژیم کمونیزم خواهد داشت. جریان تاریخ تا کنون نشان داده داده است که جامعه‌های دمکراسی سرمایه‌داری بهتر میتوانند خود را با اکتشافات جدید صنعتی منطبق سازند.

مهمترین آزمایش رژیم سرمایه داری در آنستکه بتواند از بحران اقتصادی جهانی جنگ جدید بین المللی جلوگیری کند. هنوز بسیاری از ممالک از فشار بحران اقتصادی سالهای اول دهه ۱۹۳۰ کمر راست نکرده‌اند. ایجاد و ازدیاد صنایع جنگ وضع را تغییر داده و تولید را زیادتر کرده است و چون خرابیهای جنگ گذشته هنوز کاملاً مرت حاصل نکرده و احتیاج به ترمیم وجود دارد و از طرف دیگر وجود مسابقه تسلیحاتی بین دو بلوک هر روز شدیدتر میشود هنوز نمی‌توان حدس زد که وضع اقتصادی دنیا در آینده چگونه خواهد بود.

تردید نیست که يك جنگ جهانی جدید اگر رژیم سرمایه داری را کاملاً تغییر ندهد حتماً آنرا ضعیف خواهد ساخت. توسل به نیروی اتمی در جنگ مستلزم آنستکه منابع عظیم صنعتی تحت اختیار دولت در آید و بهمین جهت مواردی از حقوق مدنی و فردی و دموکراسی از دست میرود. پس بقای رژیم سرمایه داری مانند رژیم کمونیزم بحفظ صلح بین المللی بستگی دارد.

دنباله از صفحه ۶۶۳

يك زشتی ظاهری است و بالنتیجه آثار نویسندگان تازه در نظر جهانیان غالباً زشت دیده میشود. و در بادی امر حق با آنهاست، زیرا از یکطرف کوشش عادات و از طرف دیگر کوشش نویسنده بر انداختن آنها در واقع یکنوع زشتی بوجود می‌آورد. بهمین جهت بسا اتفاق می‌افتد که پیروان يك سبک جدید زودتر از موجد آن قبولیت عامه پیدا میکنند. اما پس از مدتی آثار تقلیدی پیروان از بین میرود و زیبایی آثار کسیکه در ابتدا بمبارزه پرداخته ابدیت مییابد و حق بحقدار میرسد. چیزیکه هست در اول کار چون مبارزه در جریانست و بر اثر آن چنانکه در بالا گفته شد یکنوع زشتی پیدا میشود لذا همه زیباییهای اساسی طرز نو برای مدنی مستور میماند تا آنکه جایی برای سبک تازه باز شود و پیروانی پدید آیند و پس از ظهور و افول آنان زحمت و هنر صاحب سبک از زیر پرده زشتی ظاهری اولی بیرون آید و آنچه زیبایی در کار او هست نمودار گردد.

از اینجمله چنین نتیجه میگیریم که اگر کسی در عالم هنر واقعاً صاحب قدرت و استعدادی باشد باید با اثرات عادات گذشته بمبارزه برخیزد و آنچه را که راجع بزمان خود اوست در آثارش بنمایاند، والا نویسنده یا هنرمند بزرگی نیست و ناچار برای آنکه معاصران او را پسندند باید از لحاظ هنری یکی دو نسل عقب‌تر زندگی کند. مجبلاً کسی که در عالم نویسندگی تحولی ایجاد می‌آورد ناچار است اوضاع و کیفیات متعلق بنسل معاصر را منعکس سازد و الا از جمله کسان کم استعدادی خواهد بود که در عالم خیال چیزهایی را از گذشته بصورتی که مورد پسند همزمانانش واقع شود می‌پرووراند، یعنی آثارش موجد هیچ تحول اساسی نتواند بود.